

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 214/2023-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného Mgr. Tomášom Michnicom, advokátom, Na priekope 13, Žilina, proti postupu Krajskej prokuratúry v Banskej Bystrici a upovedomeniu č. k. 1 Kn 234/22/6600-7 z 23. novembra 2022, postupu Okresnej prokuratúry Banská Bystrica a uzneseniu č. k. 4 Pn 218/22/6601-7 zo 16. septembra 2022 a postupu Okresného riaditeľstva Policajného zboru Banská Bystrica a uzneseniu ČVS: ORP-402/2-VYS-BB-2022 z 18. augusta 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 1. februára 2023 a doplnenou 21. marca 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 16 ods. 2, čl. 17 ods. 2 a 5 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 3, čl. 5, čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v záhlaví označeným postupom a rozhodnutiami, resp. opatrením orgánov činných v trestnom konaní. Tie navrhuje zrušiť a prikázať Okresnému riaditeľstvu Policajného zboru Banská Bystrica (ďalej len „ORPZ“) znovu konať a rozhodnúť v označenej veci. Napokon žiada priznať finančné zadosťučinenie a nahradiť trovy právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že uznesením vyšetrovateľa ORPZ ČVS: ORP-402/2-VYS-BB-2022 z 18. augusta 2022 (ďalej len „uznesenie vyšetrovateľa“) bolo podľa § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku odmietnuté trestné oznámenie sťažovateľa vo veci podozrenia zo spáchania prečinu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods. 1 písm. a) Trestného zákona, ktorého sa mal dopustiť sudca Špecializovaného trestného súdu, pracoviska Banská Bystrica, keď v trestnej veci sťažovateľa vedenej pod sp. zn. 1 Tp 5/2020 vykonával úkony

súvisiace s rozhodovaním o väzbe mimo času uvedeného v § 55 ods. 2 Trestného poriadku, a to 16. septembra 2020 v čase od 20.00 h do 17. septembra 2020 do 04.45 h, čím mal vykonávať svoju právomoc spôsobom odporujúcim zákonu.

3. Prokurátorka Okresnej prokuratúry Banská Bystrica (ďalej len „okresná prokuratúra“) uznesením č. k. 4 Pn 218/22/6601-7 zo 16. septembra 2022 (ďalej len „uznesenie prokurátorky“) podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietla sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu vyšetrovateľa ako nedôvodnú.

4. Krajská prokuratúra v Banskej Bystrici (ďalej len „krajská prokuratúra“) vybavila žiadosť sťažovateľa o preskúmanie postupu prokurátorky okresnej prokuratúry zo 7. novembra 2022 (ďalej len „žiadosť o preskúmanie“) podľa príkazu generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) č. 11/2019 z 28. novembra 2019 (ďalej len „príkaz č. 11/2019“) ako nedôvodnú, o čom sťažovateľa informovala upovedomením č. k. 1 Kn 234/22/6600-7 z 23. novembra 2022 (ďalej len „napadnuté upovedomenie“).

5. Podľa prokurátora krajskej prokuratúry v danom prípade nie sú dôvody na prijatie opatrení proti okresnej prokuratúre, dosiaľ vydané rozhodnutia boli vydané v súlade so zákonom. Vyšetrovateľ ORPZ podrobne vysvetlil dôvody svojho postupu, konštatoval, že nie je dôvod na začatie trestného stíhania. Vydané rozhodnutie korešponduje s vykonanými dôkazmi. Za zákonné považoval prokurátor aj uznesenie prokurátorky, ktorá náležite objasnila dôvody, pre ktoré považuje postup vyšetrovateľa za zákonný, a osvojil si jej argumentáciu. Dokazovaním nebolo preukázané reálne podozrenie zo spáchania trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa, resp. iného trestného činu. Z vykonaných dôkazov nevyplýva, že by konanie [REDAKOVANÉ] pri rozhodovaní o väzbe vo veci sp. zn. 1 Tp 5/2020 bolo realizované na účely spôsobenia škody, resp. prospechu pre seba alebo iného, absentujú aj ďalšie znaky skutkovej podstaty tohto prečinu. Podľa prokurátora uvádza prokurátorka správne a v súlade s obsahom spisu, že vykonaním výsluchu, resp. úkonov súvisiacich s rozhodovaním o väzbe v označenej veci mimo zákonom vymedzeného času nejde o také konanie, ktoré by bolo samo osebe postihnutelné prostriedkami trestnoprávnej represie. Uvedený postup bol dostatočne vysvetlený samotným konajúcim sudcom pre prípravné konanie, ktorý ho zdôvodnil svojou pracovnou vyťaženosťou a plnením povinností v iných trestných veciach, jeho argumentácia korešponduje so zabezpečenými dôkazmi v predmetnej trestnej veci. K námietke o nezaobraní sa podstatou trestného oznámenia, ktorou je porušovanie ľudských práv a slobôd sťažovateľa, prokurátor uviedol, že z obsahu spisu tieto skutočnosti nevyplývajú. Prokurátor sa nestotožnil ani s výhradami sťažovateľa k právnej kvalifikácii, absencii skutkovej a právnej argumentácie v rozhodnutiach vyšetrovateľa a prokurátorky ani k ďalším skutočnostiam uvedeným v žiadosti. Vo veci bol riadne zistený skutkový stav v rozsahu nevyhnutnom na vydanie rozhodnutia a jednotlivé skutkové zistenia boli správne vyhodnotené. Okolnosti uvedené v žiadosti neodôvodňujú v spojitosti so zabezpečenými dôkazmi vydanie iného meritórneho rozhodnutia vo veci, ako to bolo dosiaľ.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Z uznesenia vyšetrovateľa možno identifikovať, že sa ani nepokúsil prešetriť trestné oznámenie vo vzťahu k neoprávnenému zásahu do ľudských práv a základných slobôd sťažovateľa, ale venoval

sa (aj to len čiastočne) postupu sudcu pre prípravné konanie z hľadiska § 55 ods. 2 Trestného poriadku. Sú v ňom zistiteľné také závery, že na úkony sudcu pre prípravné konanie nemožno aplikovať ustanovenia upravujúce priebeh verejného ani neverejného zasadnutia, ako i to, že sudca Špecializovaného trestného súdu je „vážená osoba“ a tento termín hmotnoprávny predpis nepozná. Zmienka o princípe *ultima ratio* je úplne irelevantná, pretože sa uplatňuje v prípade, ak sa skutok stal, čo z uznesenia vyšetrovateľa nevyplýva. Samotný skutok uvedený vo výrokovvej časti neobsahuje podstatnú skutkovú okolnosť, ktorou je obmedzovanie osobnej slobody sťažovateľa ako podstata nesprávneho postupu sudcu pre prípravné konanie. Ani prokurátorka sa vo svojom uznesení nezaobrá podstatou trestného oznámenia.

7. Vyšetrovateľ ORPZ a konajúci prokurátori nesprávne označujú sťažovateľa ako oznamovateľa, hoci podával trestné oznámenie ako poškodený, v čom je rozdiel. Ich postup je v rozpore s právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorého súčasťou je právo poškodeného na riadne prešetrenie skutkových okolností uvedených v trestnom oznámení. Sťažovateľ jednoznačne špecifikoval podozrivú osobu, obsah trestného oznámenia nebol vágny. Slovenská republika má pozitívny záväzok zabezpečiť riadne vyšetrovanie namietaného porušovania ľudských práv a základných slobôd. Z uvedených listín a postupom orgánov konajúcich vo veci trestného oznámenia možno jasne ustáliť, že neprebehlo riadne vyšetrenie namietaného porušenia práva podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a čl. 3 dohovoru. Došlo teda k porušeniu čl. 3 dohovoru z jeho hmotnej i procesnej stránky.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Na predbežnom prerokovaní ústavný súd potom preskúmal, či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

9. Zistil, že sťažnosť má formálne nedostatky, chýba osobitná náležitosť návrhu na začatie konania, a to konkrétne skutkové a právne dôvody vo vzťahu k tvrdenému porušeniu základných práv a práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, čl. 5, čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru.

10. Odôvodnenie ústavnej sťažnosti je podstatnou (osobitnou) náležitosťou ústavnej sťažnosti a od jeho kvality sa v podstate odvíja možnosť prieskumu ústavného súdu (m. m. II. ÚS 102/2019). Ide o neodstrániteľný nedostatok ústavnej sťažnosti, ktorého absencia aj so zreteľom na kvalifikované právne zastúpenie sťažovateľa musí viesť k rozhodnutiu o odmietnutí podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde, pričom v takom prípade neprichádza do úvahy výzva na odstránenie nedostatkov ústavnej sťažnosti podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde (I. ÚS 185/2021).

11. Ústavný súd pred samotným meritórnym prieskumom ústavnej sťažnosti pre úplnosť uvádza, že akceptoval ústavnú sťažnosť ako podanú včas, lehotu na podanie sťažovateľ odvíja od doručenia upovedomenia krajskej prokuratúry o výsledku konania podľa príkazu generálneho prokurátora. To zodpovedá aktuálnej praxi ústavného súdu (I. ÚS 100/2022, III. ÚS 197/2021 a pod.), že ak sťažovatelia postupujú v zmysle príkazu generálneho prokurátora (t. j. uplatnia ho) a po vyčerpaní tohto prostriedku nápravy sa obrátia na ústavný súd v lehote dvoch mesiacov od doručenia oznámenia o vybavení takého podnetu, potom ústavný súd ústavnú sťažnosť považuje za podanú

včas. Ak však v prípade, že sťažovatelia túto možnosť nevyužijú, vzhľadom na to, že nejde o opravný prostriedok, ktorý je zakotvený v zákone a jeho publikácia neprezumuje vedomosť sťažovateľov, ústavný súd nepovažuje ústavnú sťažnosť za predčasne podanú (obdobne nález č. k. III. ÚS 197/2021 z 29. júla 2021, bod 59 odôvodnenia).

12. Sťažovateľ vysvetľuje, že z dôvodu absencie jasnej právnej normy definujúcej okresné riaditeľstvo Policajného zboru ako nositeľa právnej subjektivity uviedol aj alternatívne označenie. Vzhľadom na riadne označenie útvaru Policajného zboru s miestnou pôsobnosťou, ktorého vyšetrovateľ postupoval vo veci sťažovateľa a vydal napadnuté uznesenie, ústavný súd nepovažoval za potrebné v záhlaví uznesenia označovať ako porušovateľa Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, alternatívne Prezídium Policajného zboru.

III.1. K namietanému porušeniu označených práv postupom a uznesením vyšetrovateľa ORPZ, ako aj postupom a uznesením prokurátorky:

13. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je založená na princípe subsidiarity. To znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými ústavnými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Z podstaty tejto ústavnej konštrukcie nepochybne vyplýva, že predmetom ústavného prieskumu zo strany ústavného súdu môže byť (v zásade) len také rozhodnutie, prípadne postup orgánu verejnej moci, proti ktorému už sťažovateľ v danom prípade nemá k dispozícii žiaden účinný prostriedok nápravy v zmysle § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

14. Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže, resp. mohol domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred inými orgánmi verejnej moci, musí takúto ústavnú sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

15. Sťažovateľ mal právo podať proti uzneseniu vyšetrovateľa, ktorým bol zavŕšený jeho predchádzajúci procesný postup, sťažnosť ako riadny opravný prostriedok (čo aj využil), o ktorom bola oprávnená a aj povinná rozhodnúť okresná prokuratúra (k čomu došlo uznesením prokurátorky). Právomoc prokurátorky okresnej prokuratúry rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa tak za daných okolností vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať napadnuté uznesenie a postup vyšetrovateľa. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

16. Ústavný súd konštatuje, že vo vzťahu k napadnutému uzneseniu prokurátorky sťažovateľ využil prostriedok nápravy, ktorým je podanie na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia vydaného v predsúdnom konaní prokurátorom. Takýto prieskum sa vykonáva nadriadeným prokurátorom, a to v zmysle príkazu č. 11/2019. Podľa jeho čl. 1 tento príkaz upravuje postup prokurátora pri

vybavovaní podania, ktorým sa podávateľ domáha preskúmania zákonnosti rozhodnutia vydaného v predsúdnom konaní alebo preskúmania zákonnosti postupu prokurátora v predsúdnom konaní vrátane postupu spočívajúceho v preskúmaní postupu policajta v priebehu vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania podľa Trestného poriadku alebo odstránenia prietáhov prokurátora v predsúdnom konaní a ktoré nie je možné považovať za opravný prostriedok alebo iné podanie podľa Trestného poriadku. Príkaz je vyjadrením osobitného oprávnenia generálneho prokurátora podľa § 10 ods. 2 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“) vydávať príkazy, pokyny a iné služobné predpisy, ktoré sú záväzné pre všetkých prokurátorov, právnych čakatel'ov prokuratúry, asistentov prokurátorov a ostatných zamestnancov prokuratúry. Také oprávnenie má osobitnú povahu vo vzťahu k ostatným inštitútom zákona o prokuratúre a keďže je príkaz pre prokurátorov záväzný, je postup podľa neho (čl. 6 ods. 4 príkazu č. 11/2019 spolu s nadväzujúcimi ustanoveniami zákona o prokuratúre) právnym prostriedkom na ochranu základných práv a slobôd podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (IV. ÚS 132/2020, IV. ÚS 420/2020, IV. ÚS 463/2020, IV. ÚS 310/2021). V dôsledku toho ústavný súd odmieta sťažovateľom podanú ústavnú sťažnosť aj v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu prokurátorky podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

17. V okolnostiach posudzovanej veci je v tejto súvislosti podstatné, že sťažovateľ vyčítal napadnutému uzneseniu prokurátorky rovnaké pochybenia ako napadnutému upovedomeniu prokurátora o odložení žiadosti o preskúmanie. Úloha ústavného súdu sa v tomto smere obmedzuje na posúdenie ústavnej akceptovateľnosti vysporiadania sa prokurátora s argumentáciou sťažovateľa, ktorú predniesol práve vo svojej žiadosti o preskúmanie.

III.2. K porušeniu označeného práva na inú právnu ochranu postupom a napadnutým upovedomením krajskej prokuratúry:

18. Podľa názoru ústavného súdu dôvody uvedené v ústavnej sťažnosti nespochybňujú ústavnú udržateľnosť napadnutého upovedomenia. Orgány činné v trestnom konaní dali odpoveď na sťažovateľom namietané skutkové okolnosti z hľadiska základného práva na inú právnu ochranu ústavne prijateľným spôsobom. Podľa zistenia ústavného súdu sa zaoberali podstatou trestného oznámenia sťažovateľa, ako aj jeho sťažnosti a žiadosti o preskúmanie v rozsahu svojej právomoci.

19. K námietke o spôsobe formulovania skutku vyšetrovateľom ORPZ ústavný súd uvádza, že sťažovateľ ju neuplatnil v žiadosti o preskúmanie proti uzneseniu prokurátorky v takom znení, v akom ju uvádza v ústavnej sťažnosti. Takéto dodatočné rozšírenie jeho podania a dopĺňanie argumentácie je z hľadiska subsidiarity ústavnej sťažnosti neprípustné, pretože ho mal uviesť skôr ako pred ústavným súdom. Pôvodne iba všeobecne namietal, že formulácia skutku nezodpovedá trestnému oznámeniu, keď absentuje záver súvisiaci s neoprávneným zásahom do základných práv a slobôd sťažovateľa. Prokurátor krajskej prokuratúry mu na takto formulovanú všeobecnú námietku dal v napadnutom upovedomení zodpovedajúcu odpoveď.

20. K námietke o označení sťažovateľa ako oznamovateľa v uznesení prokurátorky ústavný súd uvádza, že je pokrytá všeobecnou odpoveďou prokurátora o tom, že okolnosti uvedené v žiadosti o preskúmanie neodôvodňujú vydanie iného rozhodnutia. Ani formulácie uvedené v uznesení vyšetrovateľa ORPZ (o sudcovi ako o „váženej osobe“ a o princípe *ultima ratio*) a reakcia okresnej prokuratúry a krajskej prokuratúry na k nim sa vzťahujúce námietky sťažovateľa nezakladajú dôvod

na vyslovenie ústavnej neudržateľnosti napadnutého upovedomenia. Ústavný súd nezistil, že by orgány činné v trestnom konaní vychádzali primárne z prvej namietanej formulácie ako z predpokladu pre svoje rozhodnutia. Išlo skôr o nevhodnú konštrukciu v uznesení vyšetrovateľa.

21. Aj keď sa prokurátor v napadnutom upovedomení nezaoberal bližšie námietskou o obmedzení osobnej slobody sťažovateľa, ústavný súd odpovede uvedené v uznesení prokurátorky o dĺžke obmedzenia slobody a o čase úkonov sudcu pre prípravné konanie považoval aj v tomto smere za dostatočne zohľadnené. Podstata tejto námietky totiž bola posúdená a okolnosti opísané sťažovateľom neboli úplne opomenuté. Napadnuté upovedomenie a postup krajskej prokuratúry, ktorý mu predchádzal, preto nevykazujú nedostatok dosahujúci intenzitu porušenia označeného základného práva.

22. Posúdenie, či sú splnené podmienky na začatie trestného stíhania, je v zásade v právomoci orgánov činných v trestnom konaní a ústavný súd do tejto právomoci v zásade nezasahuje, nepredpisuje im, aké úkony by prípadne mali ešte vykonať, keďže sám nie je takýmto orgánom.

23. Sťažnosť je podľa názoru ústavného súdu v značnej miere prejavom snahy sťažovateľa spochybníť zákonnosť jeho obmedzenia osobnej slobody v inom predchádzajúcom a už ukončenom trestnom konaní. Takéto preskúmavanie postupu orgánov činných v trestnom konaní alebo sudcu pre prípravné konanie inými orgánmi činnými v trestnom konaní po právoplatnom skončení trestného konania je však vylúčené. Tým nie je dotknutá právomoc skúmať trestnoprávnu rovinu konania jednotlivých osôb zastávajúcich funkcie na jednotlivých orgánoch verejnej moci vystupujúcich v trestnom konaní. Nemôže tým ale dochádzať k preskúmvaniu zákonnosti postupov a rozhodnutí, pretože by sa tým obchádzali ustanovenia o inštančnom postupe. Vytváral by sa tým v podstate ďalší opravný prostriedok, čím by mohla byť narušená právna istota. Najširší rozsah prieskumu zákonnosti postupu mali samotné orgány činné v trestnom konaní, sudca pre prípravné konanie (tiež sťažnostný súd, ktorý rozhodol vo veci pozbavenia osobnej slobody uznesením č. k. 3 Tost 42/2020 z 13. októbra 2020) a následne sudca konajúci o obžalobe alebo o návrhu prokurátora v trestnej veci sťažovateľa. Tam mal sťažovateľ sústrediť podstatu svojej argumentácie k zákonnosti vedenia trestného stíhania vrátane námietky o neprípustnom obmedzení osobnej slobody a z neho vyplývajúceho nepriaznivého dopadu na jeho obhajobné práva.

24. Ústavný súd poukazuje na svoj ustálený právny názor, podľa ktorého vymedzenie trestného činu, stíhanie páchatel'a a jeho potrestanie je vecou vzťahu medzi štátom a páchatel'om trestného činu. Štát prostredníctvom svojich orgánov rozhoduje podľa pravidiel trestného konania o tom, či bol trestný čin spáchaný a kto ho spáchal. Účelom tohto procesu je prioritne osvedčenie tohto vzťahu medzi páchatel'om a štátom a ochrana celospoločenských hodnôt, a nie bezprostredná ochrana individuálnych subjektívnych hmotných práv oznamovateľa trestného činu (IV. ÚS 55/09, IV. ÚS 180/09).

25. Právo na vznesenie obvinenia a trestné stíhanie inej osoby na základe podaného trestného oznámenia alebo na podanie obžaloby na súde prokurátorom nie je súčasťou základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 42/00, II. ÚS 238/02, III. ÚS 198/03, II. ÚS 28/06, IV. ÚS 17/2018, IV. ÚS 463/2020). Sťažovateľ ako oznamovateľ trestného činu, resp. ako poškodený, má zákonné právo domáhať sa len toho, aby sa jeho oznámením či sťažnosťou kompetentný orgán riadne zaoberal. Nemá však nárok na to, aby výsledok konania zodpovedal jeho predstave (II. ÚS 88/99, IV. ÚS 423/09, I. ÚS 241/2019). Ani z čl. 6 dohovoru (pokiaľ je jeho

aplikovateľnosť založená na „trestnom obvinení“ inej osoby) poškodenému nevyplýva v trestnom konaní právo na začatie a vedenie trestného stíhania proti niekomu (pozri rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veciach *Helmerts v. Švédsko* z 29. 10. 1991, § 29; *Perez v. France* z 12. 2. 2004, bod 70). K aplikovateľnosti práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v civilnej vetve ústavný súd dodáva, že sťažovateľ nešpecifikoval v trestnom oznámení výšku uplatnenej škody, neuplatnil teda riadne nárok na náhradu škody, čo je jednou z podmienok aplikovateľnosti (m. m. IV. ÚS 303/2021, *framípek s. r. o. a AGRO RACIO Senica, a. s., proti Slovensku*, rozsudok z 28. 1. 2020, č. 51894/14 a 52073/14, body 23 až 27).

26. K porušeniu základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy by mohlo dôjsť vtedy, ak by sa vo veci konajúce orgány odmietli zaoberať podaným trestným oznámením v rozsahu porušujúcom ich kompetenčné zmocnenia alebo by v rozhodujúcej miere *a priori* opomenuli preveriť relevantné skutočnosti, prípadne by predostreli arbitrárne závery skutkových zistení, k čomu však v prípade sťažovateľa nedošlo.

27. Keďže v tomto prípade ide zo strany sťažovateľa evidentne len o ďalšiu polemiku so závermi prokurátora na úrovni zákona bez ústavnoprávnej relevancie, je prítomný dôvod na odmietnutie ústavnej sťažnosti v tejto časti pre zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.3. K namietanému porušeniu čl. 16 ods. 2 ústavy a čl. 3 dohovoru postupom a napadnutým upovedomením krajskej prokuratúry:

28. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti nevznáša námietky k nedostatočnému vyšetreniu, nezávislosti vyšetrovacích orgánov, rýchlosti vyšetrovania či rozsahu objasnenia priebehu namietaných okolností. Sústreďuje sa len na posúdenie zaobchádzania s ním najmä v procesnom štádiu jeho zadržania, rozhodovania o jeho väzbe a jeho trestného stíhania ako celku. Nenaznačoval akékoľvek fyzické násilie, ale psychické pôsobenie celou „procedúrou“, psychické zranenia, duševné mučenie, vyvíjanie nátlaku, vyhrážky a vydieranie. Indikuje hrozbu zlého zaobchádzania aj vo vzťahu k rodinným príslušníkom.

29. V prvom rade je potrebné nájsť odpoveď na otázku, či sťažovateľ predložil tvrdenia o takom zaobchádzaní, ktoré by spadalo do rozsahu označeného práva. Sťažovateľ v trestnom oznámení k postupu sudcu pre prípravné konanie vo vzťahu k spôsobu zaobchádzania len všeobecne uviedol, že spadá pod označený čl. 3 dohovoru a čl. 16 ods. 2 ústavy, že tieto majú charakter absolútneho práva a že jednoznačné prvky utrpenia a poníženia boli začiatkom cesty vo väzbe skončenej „*spáchaním psychickej, morálnej a spoločenskej samovraždy*“ uzavretím dohody o vine a treste. Prevažne sa však venoval aspektu zásahu do osobnej slobody a výkonu právomoci sudcu pre prípravné konanie v rozpore so zákonom pri vykonávaní úkonov mimo úradných hodín a umiestnení sťažovateľa v eskortnej miestnosti viac ako 8 hodín. V následnej sťažnosti proti uzneseniu vyšetrovateľa ORPZ okrem iného uvádza, že najmenej 7 a pol hodiny strávil v železnej klietke v suteréne budovy súdu.

30. V žiadosti o preskúmanie uvádza, že celá procedúra (nezákonné rozhodnutia, zatajovanie dôkazov, porušovanie práva na zákonného sudcu, domová prehliadka, rozhodovanie o väzbe a samotná väzba, odpočúvanie, užívanie liekov predpísaných psychiatrom, vyhrážanie, vydieranie) bola neľudská, zámerná a pôsobiaca psychické zranenia. Bola dlhotrvajúca, ponižujúca,

vzbudzovala strach, úzkosť, menejcennosť, ktorá zlomila sťažovateľovu psychickú a morálnu existenciu a naviedla ho na konanie, ktoré bolo proti jeho vôli a svedomiu (priznanie, udávanie) s následkom psychickej, morálnej a spoločenskej samovraždy uzavretím dohody o vine a treste. Začiatok procedúry bol v réžii sudcu pre prípravné konanie rozhodujúceho o väzbe. Dokázala úplne zlomiť sťažovateľovu rezistenciu s prvkami skutočnej a okamžitej hrozby úmyselného a blížiaceho sa zlého zaobchádzania. Bol vo väzení a v stave bezmocnosti vo vedomosti o neexistencii dôvodov väzby, o existencii vymyslených skutkov a ich nadkvalifikácii a porušovania princípov právneho štátu, ktorého výsledkom bolo doslova duševné mučenie zo strany orgánov verejnej moci. Je len zhoda okolností, že duševné utrpenie neukončil vo väzbe aj fyzicky.

31. Ústavný súd zistil, že sťažovateľ neopísal takto podrobne okolnosti tvrdeného úmyselného zlého zaobchádzania vo svojom trestnom oznámení ani v následnej sťažnosti. V následnom prieskume zákonnosti bolo z podstaty veci možné reagovať na (už) rozšírenú argumentáciu len tak, ako to urobila krajská prokuratúra. Aj pri tomto prieskume sa uplatňuje princíp subsidiarity a nemožno neskôr účinne vznášať skôr uplatniteľné, ale neuplatnené námietky. Sťažovateľ až v ústavnej sťažnosti doplnil pôvodné všeobecné tvrdenia o vyhrážkach a vydieraní orgánmi činnými v trestnom konaní. Vzhľadom na tieto okolnosti považuje ústavný súd odpovede orgánov činných v trestnom konaní za primerané vo vzťahu k námietkam sťažovateľa.

32. Ak má konkrétne zlé zaobchádzanie spadať do pôsobnosti čl. 3 dohovoru, musí dosiahnuť minimálnu úroveň závažnosti, ktorej posúdenie je z podstaty veci relatívne; závisí od všetkých okolností prípadu, ako je doba trvania zaobchádzania, jeho fyzické a psychické účinky a v niektorých prípadoch pohlavie, vek a zdravotný stav obete atď. (Írsko proti Spojenému kráľovstvu, rozsudok z 18. 1. 1978, č. 5310/71, bod 162).

33. V zmysle čl. 1 ods. 1 Dohovoru proti mučeniu a inému krutému a neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu sa za mučenie považuje akékoľvek konanie, ktorým je človeku spôsobená silná bolesť, alebo telesné alebo duševné utrpenie s cieľom získať od neho alebo od tretej osoby informácie, priznanie, potrestať ho za konanie, ktorého sa dopustil, alebo s cieľom zastrašiť alebo prinútiť takú osobu (alebo tretiu osobu), alebo z akéhokoľvek iného dôvodu založeného na diskriminácii akéhokoľvek druhu. Za neľudské zaobchádzanie alebo trestanie sa považuje konanie spôsobujúce intenzívne fyzické alebo psychické utrpenie, ktoré nedosahuje intenzitu mučenia. Za ponižujúce zaobchádzanie sa považuje zlé zaobchádzanie, ktoré má vzbudiť u obetí pocity strachu, úzkosti a podriadenosti, ktoré je spôsobilé potupiť, ponižiť, prípadne zlomiť akýkoľvek fyzický alebo psychický odpor.

34. V súvislosti s čl. 3 dohovoru majú zmluvné strany povinnosť vytvoriť právny rámec, ktorý by poskytoval účinnú a v praxi použiteľnú ochranu nositeľovi práva nebyť podrobený mučeniu či zlému zaobchádzaniu pred porušiteľom. Pozitívne záväzky vyplývajúce z čl. 3 dohovoru sa prejavujú konkrétne v požiadavke ochrany zraniteľných skupín, ako sú napríklad ženy a deti pred domácim násilím. Ak osoba tvrdí, že bola podrobená mučeniu alebo zlému zaobchádzaniu a obráti sa na orgány činné v trestnom konaní, tie majú v určitých situáciách povinnosť uskutočniť účinné vyšetrovanie. Ide však o povinnosť prostriedkov, nie výsledku. Jej obsahom je zaistiť, že príslušné štátne orgány budú konať kompetentne, efektívne a vynaložia všetku rozumne potrebnú snahu, aby vec riadne vyšetrili, objasnili a aby ich konanie bolo vo všeobecnej rovine spôsobilé vyústiť do potrestania zodpovedných osôb. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplývajú

nasledujúce požiadavky na vyšetrovanie: i) nezávislosť a nestrannosť, ii) dôkladnosť a dostatočnosť, iii) rýchlosť, iv) verejná kontrola a účasť obete (rozsudok X a ďalší proti Bulharsku z 2. 2. 2021, bod 189, rozsudok Al Nashiri proti Rumunsku z 31. 5. 2018, bod 641).

35. Okolnosti posudzovanej veci neindikujú tvrdený úmyselný postup sudcu pre prípravné konanie v sťažovateľom naznačenom zmysle k cieľnému spôsobovaniu duševných útrap. Sudca pre prípravné konanie vykonal výsluch sťažovateľa, sťažovateľ sa ho sám aktívne zúčastnil, bolo mu umožnené radiť sa so svojou obhajkyňou (zároveň dcérou). Z napadnutých rozhodnutí a upovedomenia vyplýva, že orgány činné v trestnom konaní považovali obmedzenie po výsluchu sťažovateľa o 20.20 h za nevyhnutnú súčasť úkonu trestného konania v rámci rozhodovania sudcu pre prípravné konanie o osobnej slobode sťažovateľa a ďalších troch obvinených na základe návrhu na vzatie do väzby. Umiestnenie sťažovateľa v eskortnej cele do nasledujúceho dňa o 3.50 h bolo vynútené potrebou výsluchu ostatných obvinených pred následným spoločným rozhodnutím o návrhu na vzatie do väzby. Tieto skutočnosti podľa názoru ústavného súdu bez ďalšieho vylučujú dôvodnosť klasifikácie zaobchádzania ako mučenia z dôvodu nedostatku vyššej intenzity spôsobeného utrpenia.

36. K uvedenému časovému rámcu je potrebné uviesť, ako z predložených listín vyplýva, že sudca pre prípravné konanie pokračoval v úkone od 20.45 h, keď sťažovateľova obhajkyňa žiadala o poradu so sťažovateľom mimo pojednávacej miestnosti a paralelne bol vypočúvaný ďalší obvinený. Z predloženej zápisnice nevyplýva, dokedy táto porada trvala, avšak z uznesenia vyšetrovateľa a priloženého upovedomenia verejnej ochrankyne práv č. 3729/2020VOP z 30. augusta 2021 vyplýva, že išlo o desiatky minút. Zo zápisnice následne vyplýva, že na pokračovaní výsluchu ďalšieho obvineného, ktorý začal o 22.05 h po skončení výpovede obvineného, mu kládla obhajkyňa sťažovateľa otázku. Výsluchy ostatných troch obvinených skončili 1.15 h, po čom nasledovalo prerušenie úkonu. Pokračovalo sa o 3.50 h vyhlásením rozhodnutia a úkon bol podľa zápisnice ukončený o 4.45 h.

37. Sťažovateľ ako osoba obmedzená na osobnej slobode bol v pozícii určitej bezbrannosti, mohol legitímne pociťovať utrpenie vzhľadom na nemožnosť pohybu, vyčerpanie vzhľadom na dĺžku obmedzenia na jednom mieste a aj na samotný nočný čas vykonávaného úkonu, ako aj diskomfort vzhľadom na úroveň vybavenia miestnosti. Ústavný súd nie je presvedčený, že intenzita tohto utrpenia presiahla mieru podmienenú rozhodovaním sudcu o osobnej slobode sťažovateľa. Utrpenie a poníženie musí v každom prípade prekročiť nevyhnutnú mieru utrpenia a poníženia spojenú s danou formou legitímneho zaobchádzania alebo trestu (Labita proti Taliansku, rozsudok zo 6. 4. 2000, č. 26772/95, bod 120). Pre porovnanie, za ponížujúce zaobchádzanie bolo považované vypočúvanie svedkov políciou v trvaní 8 a pol hodiny bez vody a jedla (Soare a ďalší proti Rumunsku, rozsudok z 22. 2. 2011, č. 24329/02, bod 222).

38. Tvrdenia o podmienkach v miestnosti, kde sa nachádzal pri obmedzení osobnej slobody, ani špecifické tvrdenia sťažovateľa o dĺžke a spôsobe zaobchádzania s ním bezprostredne nesúvisia s konaním sudcu, ktoré bolo predmetom trestného oznámenia. Samotná dĺžka „zaobchádzania“ nie je dôvodom na znepokojenie vo vzťahu ku škodlivým účinkom na mentálne zdravie. V podstatnej miere bola táto dĺžka ovplyvnená počtom osôb (3), ktoré musel sudca pre prípravné konanie vypočúvať pred tým, ako prijal rozhodnutie, a ich potrebou vyjadriť sa k návrhu na vzatie do väzby. Aj keď úmysel sudcu pre prípravné konanie spôsobiť bolesť či ponížiť sťažovateľa nebol potrebný

(Jalloh proti Nemecku, rozsudok z 11. 7. 2006, č. 54810/00, bod 82), ústavný súd zohľadnil, že ho orgány činné v trestnom konaní nezistili. Orgány činné v trestnom konaní sa vyjadrili aj k aspektu organizácie výsluchu, ktorý nepochybne v dôsledku začatia v poobedných hodinách mal vplyv na to, že celý úkon napokon trval až do ranných hodín. Ústavný súd tu nespozoroval aspekt nátlaku na sťažovateľa, ktorému sa mali orgány činné v trestnom konaní viac venovať.

39. Opísané konanie sudcu pre prípravné konanie, keď spoločne rozhodoval o všetkých osobách, ktorých sa týkal návrh prokurátora na vzatie do väzby, bolo podľa záveru orgánov činných v trestnom konaní vynútené okolnosťami prípadu. Podľa názoru ústavného súdu tento záver nevykazuje znaky arbitrárnosti. Takýto postup je vskutku ospravedliteľný konkrétnymi okolnosťami trestnej veci, v ktorej boli so sťažovateľom a ostatnými obvinenými vykonávané úkony trestného konania. Ústavný súd vzal do úvahy aj okolnosť, že namietané zaobchádzanie so sťažovateľom nebolo opakované, išlo o jednorazovú udalosť. Ako zmierňujúcu okolnosť možno považovať prítomnosť obhajkyne a dcéry sťažovateľa na začiatku umiestnenia sťažovateľa v eskortnej miestnosti. Ani jeho obhajkyňa, ktorá s ním mala v nadväznosti na skončení jeho výsluchu niekoľko desiatok minút trvajúcu poradu, po jej skončení nenamietala sudcovi pre prípravné konanie akýkoľvek aspekt zlého zaobchádzania.

40. Zlé zaobchádzanie nemusí byť len fyzické. Napríklad vo veci Gäfgen proti Nemecku hrozbu mučením považoval Európsky súd pre ľudské práva za neľudské zaobchádzanie [rozsudok z 1. 6. 2010, č. 22978/05, body 93, 131]. Výnimočne môže byť zlým zaobchádzaním tiež porušenie práv blízkych príbuzných. Vo všeobecnosti leží dôkazné bremeno na sťažovateľovi, ktorý musí presvedčiť súd, že bol podrobený zlému zaobchádzaniu. Pri posudzovaní dôkazov súd aplikuje štandard „mimo rozumnú pochybnosť“ (beyond all reasonable doubt).

41. Sťažovateľ ústavnému súdu nepredložil bližší opis skutočností v prospech záveru, že to bolo práve namietané zaobchádzanie pri obmedzení osobnej slobody v čase, keď bol v dispozícii sudcu pre prípravné konanie, ktoré bolo ak nie jedinou, tak aspoň podstatnou príčinou pre diagnostické závery uvedené v predložených lekárskejších správach z januára a februára 2021. Tieto správy boli vypracované viac ako tri mesiace od namietaného zaobchádzania a súčasne po viac ako troch mesiacoch vykonávania väzby. Z predložených listín nevyplýva, že by týmito lekárskejších správami argumentoval pred orgánmi činnými v trestnom konaní.

42. Zo zápisnice, ktorú predložil sťažovateľ, vyplynulo, že po opustení eskortnej miestnosti od 03.50 h pokračoval sudca pre prípravné konanie v úkone trestného konania ešte 55 minút. Sťažovateľ sa aj po vyhlásení rozhodnutia vyjadroval k opravnému prostriedku a upovedomeniu osôb o rozhodnutí. Ústavný súd zohľadnil aj to, že sťažovateľ po vyhlásení rozhodnutia a pred skončením celého úkonu nevzniesol sudcovi pre prípravné konanie žiadnu námietku v smere zlého zaobchádzania. Z uznesenia vyšetrovateľa nevyplýva, že by takúto námietku vzniesol sudcovi pre prípravné konanie dodatočne. Uvedené automaticky neznamená, že by takúto námietku nemohol použiť neskôr, avšak je na ňu potrebné nahliadať aj z hľadiska konzistentnosti tvrdení sťažovateľa a jeho celkového správania. Podľa zistenia ústavného súdu sťažovateľ vzniesol námietku o zlom zaobchádzaní v určitom rozsahu v písomnom odôvodnení svojej ústne zahlásenej sťažnosti. Bolo úlohou sťažnostného súdu dať na ňu odpoveď z hľadiska dodržania podmienok zákonnosti, ako aj z hľadiska čl. 16 ods. 2 ústavy a čl. 3 dohovoru či z hľadiska čl. 17 ústavy. Na tejto procesnej ceste mal potom sťažovateľ v prípade nesúhlasu s rozhodnutím sťažnostného súdu primárne zotrvať, aby

ešte v pôvodnom trestnom konaní dosiahol posúdenie ústavnosti namietaného zaobchádzania či obmedzenia osobnej slobody v plnom rozsahu.

43. Námietky k hrozbe zlého zaobchádzania vo vzťahu k rodinným príslušníkom sú príliš neurčité pre dosiahnutie úrovne závažnosti podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a čl. 3 dohovoru. Sťažovateľ ich prvýkrát vzniesol rovnako všeobecne až v žiadosti o preskúmanie. Rovnako neurčité sú tvrdenia o systematickom psychickom týraní a nátlaku celou „procedúrou“.

44. Sťažovateľove námietky, ako ich vznášal pred orgánmi činnými v trestnom konaní a následne pred ústavným súdom, ústavný súd nepovažuje za obhájiteľné tvrdenia o zlom zaobchádzaní závažným spôsobom, ktoré by odôvodňovali rozsiahlejšie uplatnenie požiadavky účinného vyšetrovania vyplývajúcej z označených práv ako pozitívny záväzok. Pri absencii dôveryhodného tvrdenia, že došlo k zlému (v kvalite požadovanej čl. 3 dohovoru alebo čl. 16 ods. 2 ústavy) zaobchádzaniu so sťažovateľom (Assenov a ďalší proti Bulharsku, rozsudok č. 24760/94 z 28. 10. 1998), nie je dôvod na skúmanie splnenia pozitívneho záväzku, či vyšetrovanie sťažovateľom namietaného zaobchádzania bolo účinné.

45. Vzhľadom na všetky dosiaľ uvedené skutočnosti ústavný súd konštatuje, že ústavná sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 3 dohovoru postupom krajskej prokuratúry v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Kn 234/22/6600 a jej napadnutým upovedomením je zjavne neopodstatnená, čo bolo dôvodom na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

46. Po odmietnutí ústavnej sťažnosti ako celku bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite sťažnosti, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. apríla 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu